

MODULE 6

සිෂ්ටත්වයේ සාක්ෂිපිටි
වර්ධනය කිරීම

ප්‍රකාශනය

පළමු ප්‍රකාශනය 2020 මාර්තු

ප්‍රකාශනය :

ශ්‍රී ලංකාජාතික ක්‍රිස්තියානි විවෘතපලික සන්ධානය(NCEASL)

වෙබ් අඩවියට www.minormatters.org

සංස්කාරකට නාලක ගුණවර්ධන

ව්‍යාපෘති සම්බන්ධීකරණය:

යම්හිරවින්දන්,අධ්‍යක්ෂ -හීනි සහ උපදේශන ෂලෝම් ඩැනියෙල්, හීනි සහ උපදේශනසම්බන්ධීකාරක, ආගමික හිඳහස සහ සමාජ සාධාරණ කොමිෂන් සභාඅක්ෂිණපලිතවඩන, මාධ්‍ය මූලෝපාය හිලධාරී, ආගමික හිඳහස සහ සමාජ සාධාරණ කොමිෂන් සභා

පිට කවර නිර්මාණය: සංජයන් අරියදුරෙර

පිටු පිරිසැලසුම සහ නිර්මාණය: ෂෙහල් ජෙසුධියන්

Commons Attribution-ShareAlike 3.0 IGO (CC-BY-SA 3.0 IGO) license

බලපත්‍රය යටතේ මෙය භාවිතා කළ හැක.

<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/igo/>

විශාලනය:

මෙම ප්‍රකාශනයේ අන්තර්ගත විශ්ලේෂණයන් අදහස් දායකයින්ගේ සහ සංස්කාරකවරුන්ගේ අදහස් වේ. ඔවුන් ශ්‍රී ලංකාවේ ජාතික ක්‍රිස්තියානි විවෘතපලික සන්ධානයේ සාමාජිකයන් නොවන අතර සංවිධානය හියෝජනය නොකරයි.

ඩිජිටල් සාක්ෂරතාව වර්ධනය කිරීම

ඩිජිටල් සාක්ෂරතාවට විවිධ අර්ථ නිරූපණය තිබේ.

එක් සරල අර්ථකථනයක් වන්නේ "තොරතුරු තාක්ෂණය සහ අන්තර්ජාලය භාවිතා කරමින් අන්තර්ගතයන් සොයාගැනීමට, තක්සේරු කිරීමට, භාවිතා කිරීමට සහ නිර්මාණය කිරීමට හැකියාව යන්නයි."

ඩිජිටල් සාක්ෂරතාව විසින් පුළුල් පරාසයක කුසලතා ආවරණය කරනු ලැබේ. ඒ සියල්ල ඩිජිටල් ලෝකයේ සාර්ථකත්වය සඳහා වැඩි වැඩියෙන් අවශ්‍ය වෙමින් තිබේ.

ඩිජිටල් සාක්ෂරතාව විසින් පොදු සාක්ෂරතාව සහ කියවීමේ කුසලතා ගොඩනගනු ලැබේ. එමගින් මහජනයාට ඩිජිටල් තාක්ෂණික ක්‍රියාකාරීත්වයන් තේරුම්ගැනීමේ සහ ඒවා ඵලදායී ලෙස භාවිතා කිරීමේ හැකියාව සපයනු ලැබේ.

විචාරශීලී චින්තනය සහ තොරතුරු තක්සේරු කිරීම, විවිධ ඩිජිටල් උපකරණ සමග හුරු වීම, අන්තර්ජාලයේ සැරිසැරීමේ හැකියාව සහ ඩිජිටල් තාක්ෂණය ආශ්‍රිත දත්ත පෞද්ගලිකත්වය සහ ඩිජිටල් අනන්‍යතාව වැනි ප්‍රශ්න තේරුම් ගැනීම මෙයට ඇතුළත් වේ. මෙම කුසලතා දැන් අත්‍යවශ්‍ය වී තිබේ.

ටැබ්ලට්, සුහුරු දුරකථන සහ පරිගණක වැනි ඩිජිටල් තාක්ෂණයන් දැනටමත් භාවිතා කරන බොහෝ දෙනෙක් අන්තර්ජාලයේ සෙවීමේ කරන හැටි, බෙදාහදාගන්නා හැටි, සමාජ මාධ්‍යවල රූප බෙදාගන්නා හැටි සහ තොරතුරු සොයාගැනීමට මූලික පර්යේෂණ සිදුකරන හැටි දැනටමත් දනිති. කෙසේ වෙතත්, වර්තමාන ඩිජිටල් සාක්ෂරතාවට වර්තමානයේදී ඊට වඩා කාරණා අයත් වේ.

ඩිජිටල් සාක්ෂරතාව තාක්ෂණික දැනුමෙන් සහ කුසලතාවලින් ඔබ්බට විහිදෙයි. එයට ඩිජිටල් මෙවලම් භාවිතා කිරීමේදී සහ අන්තර්ජාලගත වීමේදී ස්වයං ආරක්ෂාව, ගෞරවනීය වර්ගය සහ ආචාර ධාර්මික හැසිරීම අයත් වේ. මෙය ඩිජිටල් ආරක්ෂාව පිළිබඳ අප විසින් ප්‍රවර්ධනය කළ යුතු දැක්මකි.

ප්‍රධාන යෙදුම්

ඩිජිටල් සාක්ෂරතාව යනු වැදගත් කුසලතා සමූහයක් ඇතුළත් පොදු යෙදුමකි. ඒවායේ නම් බොහෝ විට සමාන ය. එහෙත්, ඒවායේ අන්තර්ගතයන් පූර්ණ වශයෙන් සමාන නැත.

තොරතුරු සහ සන්නිවේදන තාක්ෂණ සාක්ෂරතාව යනු පරිශීලක කුසලතා සමූහයකි. සේවා සහ සංස්කෘතික පිරිනැමුම් පරිගණක මගින් සිදු වන හා අන්තර්ජාලය හරහා බෙදාහරිනු ලබන සමාජයක සක්‍රිය සහභාගිත්වය වීමගින් ඇති කරනු ලැබේ.

තාක්ෂණික සාක්ෂරතාව (මින් පෙර විය පරිගණක සාක්ෂරතාව ලෙස හැඳින්විණි) යනුවෙන් හැඳින්වෙන්නේ පරිශීලකයා සහ තාක්ෂණික පරිගණක කුසලතා අයත් වන ඩිජිටල් තාක්ෂණය සහ පරිගණක පිලිබඳ ගැඹුරු අවබෝධයකි.

තොරතුරු සාක්ෂරතාව විසින් අවධානය යොමු කරනු ලබන්නේ අපගේ දැනුම් සමාජයේ වැදගත් සාධක කෙරෙහි ය. ප්‍රශස්ථ ලෙස ඩිජිටල් තොරතුරු තිබෙන තැන දැනගැනීමේ, හඳුනාගැනීමේ, ලබාගැනීමේ, ක්‍රියාත්මක කිරීමේ සහ භාවිතා කිරීමේ හැකියාව වියට ඇතුළත් වේ.

ඩිජිටල් සාක්ෂරතාවේ

මුහුණුවර තුනක්

ඩිජිටල් සාක්ෂරතා කුසලතා ප්‍රධාන කලාප තුනක් ඔස්සේ වර්ගීකරණය කර තිබේ. ඒවා නම්, ඩිජිටල් අන්තර්ගතයන් සොයාගැනීම හා පරිභෝජනය, ඩිජිටල් අන්තර්ගතයන් නිර්මාණය කිරීම සහ ඩිජිටල් අන්තර්ගතයන් බෙදාගැනීමයි.

ඩිජිටල් අන්තර්ගතයන් සොයාගැනීම හා පරිභෝජනය: ඩිජිටල් සාක්ෂරතාවේ ඉතා ම වැදගත් අංගයක් වන්නේ හුදෙක් තොරතුරු සොයාගැනීමට සීමා නොවී එම තොරතුරු විශ්ලේෂණය කරගැනීමේ හැකියාවයි. මෙමගින් අදහස් වන්නේ තොරතුරු මූලාශ්‍ර විශ්ලේෂණය ද, තොරතුරු විශ්වාස කළ හැකි ද යන්න තක්සේරු කරගැනීමයි. ව්‍යාජ තොරතුරු ඉවත් කිරීම සහ විශ්වාසවන්ත අන්තර්ගතයන් සොයාගැනීම වර්තමානයේදී වැදගත් සුරක්ෂා වීමේ කුසලතාවකි.

ඩිජිටල් අන්තර්ගතයන් නිර්මාණය කිරීම: අන්තර්ජාලයේ මෙතරම් ඩිජිටල් මෙවලම් නොමිලේ භාවිතා කිරීමේ හැකියාව තිබෙන වර්තමානයේදී අපට අලුත්, රසවත්, දෘෂ්‍යමය වශයෙන් සරු, දත්ත සපිරි සහ අන්තර් ක්‍රියාකාරී අන්තර්ගතයන් නිර්මාණය කිරීමේ ක්‍රම තිබේ. අන්තර්ගතයන් නිර්මාණය සම්බන්ධයෙන් මෙම හැකියාවන් ලබාගැනීම ඩිජිටල් සාක්ෂරතාවේ වැදගත් කොටසකි. එය තොරතුරු සහ අදහස් විවිධ ග්‍රාහකයන් වෙත සන්නිවේදනය කිරීමට අවශ්‍ය සිසුන්ට, ගුරුවරුන්ට, මාධ්‍යවේදීන්ට සහ වෙනත් බොහෝ වෘත්තිකයන්ට ප්‍රයෝජනවත් ය.

ඩිජිටල් අන්තර්ගතයන් බෙදාගැනීම: අපට අන්තර්ජාලයෙන් ලැබෙන තොරතුරු සහ අප ම විසින් නිර්මාණය කරනු ලබන තොරතුරු බෙදාගත යුතු ද, හැදීද, බෙදාගන්නේ නම් කුමන වේලාවේ ද යන්න දැනගැනීම ද වැදගත් කුසලතාවකි. සමාජ මාධ්‍ය නිසා බෙදාගැනීම පහසු වී තිබේ. එහෙත්, දුස් තොරතුරු බවට පත් වන වැරදි තොරතුරු බෙදාගැනීමේ හෝ අන්තර්ජාලයේ අයෝග්‍ය අදහස් හා රූප පළකිරීමේ හෝ අවදානම තිබේ.

අන්තර්ජාලයේ අන්තර්ගතයන් නිර්මාණය කිරීමේ හා බෙදාගැනීමේ හැකියාව ජාලගත සමාජයකදී ප්‍රයෝජනවත් ය. එහෙත්, වෙනත් මානවයින්ට ගරු කරමින්, එය කරන්නේ කෙසේ ද යන්න ඉගෙනීම සහ බුද්ධිමය හිමිකම්වලට සහ ආචාරධර්මවලට ගරු කිරීම ද එතරම් ම වැදගත් ය.

ශ්‍රී ලංකාවේ ඩිජිටල් සාක්ෂරතාව

ශ්‍රී ලංකාවේ ඩිජිටල් සාක්ෂරතාව තවමත් තිබෙන්නේ මුල් අවධියේ ය. වය පරිගණක සාක්ෂරතාව සමග පටලවාගත යුතු නැත. මන්ද, ඩිජිටල් සාක්ෂරතාවට පුළුල් කුසලතා කට්ටලයක් අයත් වේ.

ජන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව විසින් දශකයකට වැඩි කාලයක් තිස්සේ පරිගණක සාක්ෂරතාව මගින් තිබේ. එමගින් මෑත සිට ඩිජිටල් සාක්ෂරතාව මැනීම ද ආරම්භ කර තිබේ. කෙසේ වෙතත්, ඔවුන් විසින් භාවිතා කරනු ලබන්නේ පටු අර්ථකථනයකි.

එම දෙපාර්තමේන්තුව විසින් පරිගණක සාක්ෂරතාව අර්ථ නිරූපණය කරන්නේ වයස කුමක් වුවත්, පරිගණකයක් තනිව භාවිතා කිරීමට තිබෙන හැකියාව ලෙසයි. පරිගණක සාක්ෂරතාව ඇති පුද්ගලයන් වයස අවුරුදු 5 සහ 69 අතර ජනගහනයේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස ඉදිරිපත් කරනු ලැබේ.

ජන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුවේ අර්ථ නිරූපණය මෙසේ ය: වයස අවුරුදු 5-69 අතර පුද්ගලයකුට පරිගණකයක්, ලැප්ටොප් පරිගණකයක්, ටැබ්ලට් පරිගණකයක් හෝ සුහුරු දුරකථනයක් තමන් විසින් ම පරිහරණය කළ හැකි නම්, එම පුද්ගලයා ඩිජිටල් සාක්ෂරතාව ඇති අයෙකු ලෙස සැලකේ. මෙම අර්ථ නිරූපණය විසින් මෘදුකාංග භාවිතාවේ හා අන්තර්ජාලයේ සැරසැරීමේ හෝ කිසිදු කුසලතාවක් සැලකිල්ලට ගන්නේ නැත.

පරිගණක හා ඩිජිටල් සාක්ෂරතාවන් මැනීම සඳහා ජන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව විසින් ස්ථාවරව සමීක්ෂණ පවත්වනු ලැබේ. වසර 2018 (මුල් මාස හයේ)දී, ජන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව විසින් පරිගණක සාක්ෂරතාව 28.3%ක් ලෙස ගණනය කරන ලදී. සමස්ත ජනගහනය වෙනුවෙන් ඩිජිටල් සාක්ෂරතාව 40.3%ක් විය (පිරිමි 44.5% සහ ගැහැණු 36.4%). “ඩිජිටල් සාක්ෂරතාව පරිගණක සාක්ෂරතාවට වඩා සෑම මට්ටමකදී වැඩි ය. වයින් පෙන්නුම් කරනු ලබන්නේ පෞද්ගලික පරිගණකවල සිට සුහුරු දුරකථන/ ටැබ්ලට් පරිගණක වෙත යොමු වීමයි,” යි ජන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුවේ වාර්තාවේ සටහන් වේ.

මෙම සමීක්ෂණ විසින් සොයාගෙන තිබෙන පරිදි පරිගණක සාක්ෂරතාව සහ ඩිජිටල් සාක්ෂරතාව නගරවල ජීවත් වන ජනතාව සහ වයසින් අඩු අය අතර ඉහළ ය. ඩිජිටල් සාක්ෂරතාව වයස අවුරුදු 50ට වැඩි අය අතර සුලබ නැත.

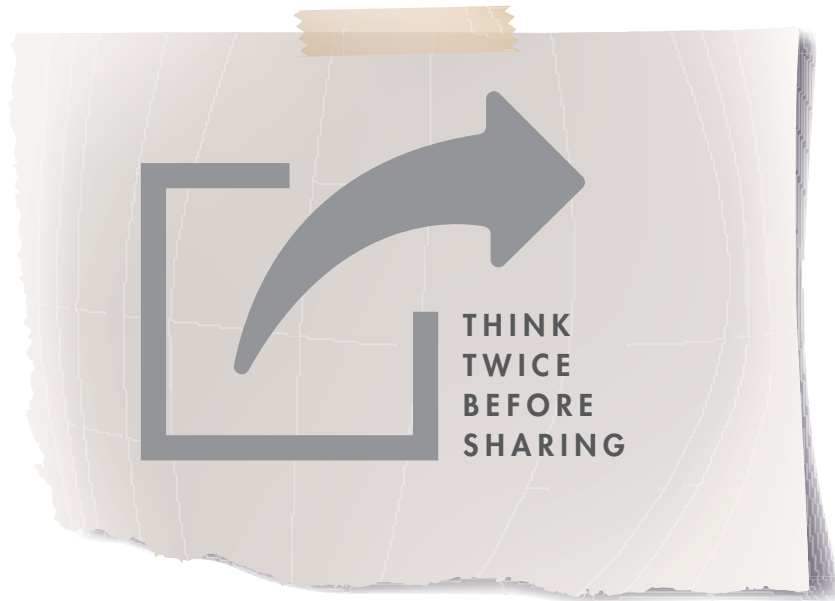
ජන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව විසින් ගණනය කරනු ලබන්නේ මූලික ඩිජිටල් නිපුණතා කීපයකි. ඒවා අත්‍යවශ්‍ය ය. එහෙත්, ඩිජිටල් සාක්ෂරතාව සඳහා ප්‍රමාණවත් නැත.

නිදසුනක් ලෙස, අන්තර්ජාල ප්‍රවේශය ඇති කොපමණ පුද්ගලයන් සංඛ්‍යාවක් අන්තර්ජාලය වෙත ඇත්තෙන් ම ප්‍රවේශ වෙහවා ද?

MODULE 6

තොරතුරු හා සන්නිවේදන තාක්ෂණ බුද්ධි මණ්ඩපයක් වන LIRNEasia විසින් මෑතදී කරන ලද අධ්‍යයනයකින් සොයාගත් පරිදි ලංකාවේ වෙබ් පරිශීලකයන්ගෙන් බහුතරය වෙබ් සේවා සපයන්නන් වෙතින් විවිධ ආර්ථික සහ ඵලදායීතා ප්‍රතිලාභ පිළිබඳ පිළිබඳ සොයනවාට වඩා දුරට අන්තර්ජාලය භාවිතා කරන්නේ නැත. වෙබ් සෙවුම්, වෙබ් අඩවියක හෝ සමාජ මාධ්‍යවල හෝ අදහස් පළකිරීම්, ඇප් එකක් පිහිටුවාගැනීම හෝ යම් වෙබ් සේවාවක් වෙත ඇතුළත් වීමේ ක්‍රම නිර්මාණය කිරීම වැනි කටයුතු කරන්නේ අන්තර්ජාල පරිශීලකයන්ගෙන් 40%ක් විසින් පමණි.

මෙම සමීක්ෂණය විසින් ඒ පිළිබඳ සොයාගන්නා ලද ප්‍රධාන හේතුව වන්නේ බොහෝ පරිශීලකයන් හට අවශ්‍ය දැනුම හා කුසලතා නැති බවයි. එසේ නැතහොත්, ඔවුන් ගෙස්බුක් වැනි සුපුරුදු වෙබ් අඩවි කිහිපයකින් ඔබ්බට යාමට බියක් දක්වති. ඩිජිටල් උපකරණ භාවිතා කළ හැකි සහ අන්තර්ජාලය වෙත ප්‍රවේශ විය හැකි අය අතර ඇති ප්‍රධාන පරතරයන් මෙමගින් අවධාරණය කරනු ලැබේ.

¹ http://www.statistics.gov.lk/education/ComputerLiteracy/ComputerLiteracy_2018Q1-Q2-final.pdf

² <https://lirneasia.net/after-access>

ඩිජිටල්

හිපුණතා

ජාත්‍යන්තර වශයෙන්, ඩිජිටල් කුසලතා කෙබඳු විය යුතු ද යන කරුණ පිළිබඳ සාකච්ඡා පාසල්, විශ්වවිද්‍යාල සහ වෙනත් තැන්වල සිදු වේ.

පුරවැසියන් සඳහා වන යුරෝපීය ඩිජිටල් හිපුණතා රාමුව හෙවත් ඩිජිකොම්ප් (DigComp) විසින් පුරවැසියන්ගේ ඩිජිටල් හිපුණතා වැඩිදියුණු කිරීමට මෙවලමක් සපයයි. එය මුලින් ම පළ කරනු ලැබුවේ 2013 දී යි. ඉන් පසු එය බොහෝ ඩිජිටල් හිපුණතා මූලපිරුම්වලට යොමුවක් බවට පත් විය. 2016 දී සංස්කරණය කරන ලද එය දැන් DigiComp 2.0 ලෙස හැඳින්වේ. එය යුනෙස්කෝව විසින් ගෝලීය රාමුවක් ලෙස පිළිගෙන තිබේ.

එහි දැක්වෙන හිපුණතා පහත ලැයිස්තුගත කර ඇත:

හිපුණතා කලාපය	හිපුණතාව
1. තොරතුරු සහ දත්ත සාක්ෂරතාව	1.1 දත්ත, තොරතුරු සහ ඩිජිටල් අන්තර්ගතයන් සෙවීම සහ පෙරහන් කරගැනීම 1.2 දත්ත, තොරතුරු සහ ඩිජිටල් අන්තර්ගතයන් තක්සේරු කිරීම 1.3 දත්ත, තොරතුරු සහ ඩිජිටල් අන්තර්ගතයන් කළමනාකරණය කිරීම
2. සන්නිවේදනය සහ සහයෝගය	2.1 ඩිජිටල් තාක්ෂණයන්ගෙන් අන්තර් ක්‍රියා කිරීම 2.2 ඩිජිටල් තාක්ෂණය භාවිතා කර බෙදාගැනීම 2.3 ඩිජිටල් තාක්ෂණය හරහා පුරවැසිභාවයේ යෙදීම 2.4 ඩිජිටල් තාක්ෂණය ඔස්සේ සහයෝගී වීම 2.5 අන්තර්ජාල ආචාරධර්ම 2.6 ඩිජිටල් අනන්‍යතාව කළමනාකරණය කරගැනීම
3. ඩිජිටල් අන්තර්ගතයන් නිර්මාණය	3.1 ඩිජිටල් අන්තර්ගතයන් සංවර්ධනය කිරීම 3.2 ඩිජිටල් අන්තර්ගතයන් ඒකාබද්ධ කිරීම සහ නැවත විස්තර කිරීම 3.3 මුද්දිග්‍රහණය දේපල හිමිකම් සහ බලපත්‍ර 3.4 වැඩසටහන්කරණය
4. ආරක්ෂාව	4.1 උපකරණ ආරක්ෂා කරගැනීම 4.2 පෞද්ගලික දත්ත සහ පෞද්ගලිකත්වය ආරක්ෂා කරගැනීම 4.3 සෞඛ්‍යය සහ යහපැවැත්ම ආරක්ෂා කරගැනීම 4.4 පරිසරය ආරක්ෂා කරගැනීම
5. ගැටලු විසඳීම	5.1 තාක්ෂණික ප්‍රශ්න විසඳීම 5.2 අවශ්‍යතා සහ තාක්ෂණික ප්‍රතිචාර හඳුනාගැනීම 5.3 ඩිජිටල් තාක්ෂණයන් නිර්මාණාත්මක ලෙස භාවිතා කිරීම 5.4 ඩිජිටල් හිපුණතා පරතරයන් හඳුනාගැනීම

MODULE 6

හැමකෙනෙකු ම හැම නිපුණතාවක් ම අත්පත් කරගැනීම අවශ්‍ය නැත. එහෙත්, අධ්‍යාපනය, ව්‍යාපාර, පාලනය සහ වෙනත් ජීවන අවශ්‍යතා ඩිජිටල් පදනමට පරිවර්තනය වෙමින් තිබෙන බැවින් මෙම කුසලතා වැඩි වැඩියෙන් අවශ්‍ය වෙමින් තිබේ.

සෑම අයෙකු ම තොරතුරු තාක්ෂණ හැකියා සහිත අයෙකු විය යුතු යයි ඩිජිටල් සාක්ෂරතාවෙන් අදහස් වන්නේ නැත. විය මෙම සරල සාමාන්‍යයන් තේරුම් ගන්න. යතුරුපැදියක්, ත්‍රිරෝද රියක්, කාරයක් හෝ වෙනත් වර්ගයක පෞද්ගලික වාහනයක් හිමි ජනතාව තම වාහනයේ මූලික කරුණු සහ මාර්ග නීතිවලට සහ මාර්ගය භාවිතා කරන වෙනත් අයගේ හිමිකම්වලට ගරු කරමින් විය පදවන ආකාරය දැනගත යුතු ය. වාහන හිමිකරුවන් වාහනයක රෝදය මාරු කරගැනීම වැනි මූලික නඩත්තු කටයුතු දැනගත යුතු ය. එහෙත්, ලොකු අලුත්වැඩියා කරන හැටි දැනගැනීම අවශ්‍ය නැත. එවැනි කටයුතු වෙනුවෙන් මෝටර් කාර්මිකයකු අවශ්‍ය වේ.

ඒ හා සමානව, ඩිජිටල් මෙවලම් සහ සේවා භාවිතා කරන්නන් විසින් ද ඒවා ආරක්ෂිතව, ඵලදායී ලෙස, වෙනත් පරිශීලකයන්ට ගරු කරමින් භාවිතා කළ යුතු ආකාරය දැනගත යුතු ය. එසේම, උපකාර අපේක්ෂා කළ යුතු අවස්ථාව හා විය ලබාගත යුත්තේ කොහෙන් ද යන්න ද දැනගත යුතු ය. දෘඪාංග සහ මෘදුකාංග සම්බන්ධ ගැටලුවක් නම්, ඔවුන්ට තාක්ෂණික විශේෂඥයකුගේ උපකාර ලබාගත හැකි ය.

¹ Details at: <https://web.eecs.umich.edu/~cscott/rsi.html>

වගකීම් සහගත මාර්ග භාවිතය සහ ඩිජිටල් භාවිතය අතර සංසන්දනයක්

මාර්ග භෞතික ස්ථාන අතර සිටින මිනිසුන් සම්බන්ධ කරයි. වෙබ් විසින් එහි පරිශීලකයන් සයිබර් අවකාශය හරහා සම්බන්ධ කරන්නේ ද එසේ ම ය. සෑම දිනක ම මිනිසුන් මිලියන ගණනක් මාර්ග භාවිතා කරති. ඒ පදිකයන්, පොදු ප්‍රවාහනයේ මගීන් හෝ තමන්ගේ ම වාහන පදවන රියදුරන් සේ ය. බොහෝ දෙනෙකු අනතුරකට මුහුණ නොදී සිය ගමන සම්පූර්ණ කරති. එහෙත්, ශ්‍රී ලංකාවේ මාර්ග අනතුරු වැඩි වෙමින් තිබේ. 2018 වසරේදී 3,164දෙනෙකු මාර්ග අනතුරු නිසා මියගිය හ. තවත් දහස් ගණනක් තුවාල ලැබූ අතර ඇතැමෙකු ජීවිත කාලයට ම ආබාධිත වූ හ.

මාර්ග අනතුරු සිදුවන්නේ රියදුරන්ගේ හා පදිකයන්ගේ නොසැලකිල්ල නිසා ය. එසේ ම දුර්වල මාර්ග තත්වය සහ අයහපත් කාලගුණය නිසා ද අනතුරු සිදු වේ. මාර්ග හීනි දැඩිව ක්‍රියාත්මක කිරීමෙන් මාර්ග අනතුරු අවම කළ හැකි ය. එහෙත් මුළුමනින් ම නැති කළ නොහැකි ය. මාර්ග ආරක්ෂාව යනු හුදෙක් ම හීනි හා දඬුවම් පිළිබඳ කාරණයක් නොවේ. මාර්ග භාවිතා කරන්නන්ගේ පුද්ගල වගකීම ද එහිදී අදාළ ය.

මාර්ග අනතුරක් සිදුවන්නට ඉඩ තිබෙන නිසා අප පාරට නොබසින තත්වයක් තිබේදැයි සිතන්න. ඒ වෙනුවට අප කරන්නේ පූර්වාරක්ෂක විධිවිධාන අනුගමනය කරමින් යම් අවදානමක් ගැනීම නොවේ ද? මාර්ග භාවිතා නොකර සිටීමට වඩා ඒවා භාවිතයේ වාසි බෙහෙවින් වැඩි ය.

මාර්ග අනතුරු වැඩි වීම නිසා රජය සියලු මාර්ග වසා දමන තත්වයක් පිළිබඳ සිතන්න. එය පැය කිහිපයකටවත් ප්‍රායෝගික විසඳුමක් නොවේ. අධිකාරීන් විසින් ප්‍රශ්නය කළමනාකරණය කරගැනීමට වෙනත් විසඳුම් සෙවිය යුතු ය.

වෙබ් සහ ඩිජිටල් මෙවලම් සම්බන්ධයෙන් ද තත්වය එය ම ය. එහි ද යම් අවදානම් තිබේ. එහෙත් පරිශීලකයන්ට දැනුවත් වීමෙන් සහ ඇතැම් පූර්වාරක්ෂක ක්‍රියාමාර්ග ගැනීමෙන් ඒවා අවම කරගත හැකි ය. (ඩිජිටල් ගිනුම් සඳහා ශක්තිමත් මුරපද, පියවර දෙකේ සත්‍ය බව සහතික කිරීම ආදිය පිළිබඳ මෙම මෙවලම් කට්ටලයේ දී පැහැදිලි කර තිබේ.)

ඔව්, මාර්ගයේ සේම වෙබ් අවකාශයේ ද අපරාධකරුවෝ සහ වැරදි කරන්නෝ සිටිති. ඔවුහු එය සමාජ විරෝධී සහ සාපරාධී අරමුණු වෙනුවෙන් භාවිතා කරන්නට උත්සාහ කරති. එයට නිවැරදි ප්‍රතිචාරය වන්නේ වෙබ් සහ එහි සේවා මඟහැර සිටීම නොවේ. එවැනි අත්දැකීමක දී ආරක්ෂිත වන ආකාරය සහ පැමිණිලි කරන්නේ හා උපකාර පතන්නේ කොහෙන් ද යන්න දැන සිටීම අවශ්‍ය ය.

ව්‍යාපත්වයන්

හඳුනාගන්නා ආකාරය

ව්‍යාප පුවත් යනු ජනප්‍රිය යෙදුමකි. එහෙත් එහි තිබෙන සංකීර්ණත්වය එම යෙදුමෙන් පහසුවෙන් වැටහෙන්නේ නැත. ව්‍යාපත්වය විවිධ ස්වරූපවලින් හා ආකාරවලින් පැමිණේ.

- දුස් තොරතුරු (සිතාමතා ව්‍යාපත්වය පැතිරවීම)
- වැරදි තොරතුරු (නොදැන ව්‍යාපත්වය පැතිරවීම)
- විකෘති තොරතුරු (සමාජ හානි ඇතිකිරීමේ අරමුණින් ව්‍යාපත්වයන් පැතිරවීම)

වැරදි තොරතුරු සහ වෙනස් කරන ලද රූප සියවස් ගණනක සිට පවතී. 21 වන සියවසේදී වෙබ් සහ සමාජ මාධ්‍ය භාවිතය පැතිරීමත් සමඟ ව්‍යාපත්වයන් නිර්මාණය සහ/ හෝ බෙදාගැනීම පහසු වී තිබේ. මේ ඇතැම් ඒවා ඇත්තෙන් ම හානිකර විය හැකි ය. එමඟින් මහජන සෞඛ්‍යය යටපත් කළ හැකි ය. වාර්ගික හා ආගමික ආතති වැඩි කළ හැකි ය. මැතිවරණවලදී ඡන්දදායකයන් අවුල් කළ හැකි ය. ප්‍රචණ්ඩත්වය ඇති කිරීමෙන් සමාජ සංහිඳියාවට ද තර්ජන ඇති කළ හැකි ය.

ව්‍යාපත්වයන් ප්‍රධාන ධාරාවේ මාධ්‍ය විසින් ද නිර්මාණය කර පැතිරවීම සිදු කළ හැකි බව මතක තබාගැනීම වැදගත් ය. ශ්‍රී ලංකාවේ පුවත්පත්, රේඩියෝ සහ රූපවාහිනීවලට දුස් තොරතුරු පැතිරවීම සම්බන්ධයෙන් දිගු ඉතිහාසයක් තිබේ. ඒවායේ අරමුණු දේශපාලන, දෘෂ්ටිවාදී හෝ වෙනත් හේතු වේ.

ප්‍රධාන ධාරාවේදී මෙන් ම සමාජ මාධ්‍යවලදී ද පුරවැසියන්ට දුස්, වැරදි සහ විකෘති තොරතුරු හඳුනාගැනීමට උදව් කිරීම අභියෝගයකි. (විශේෂයෙන් ම ඒවා කටකතා ලෙස පැතිරෙන විට)

² <https://www.pewinternet.org/2012/02/29/millennials-will-benefit-and-suffer-due-to-their-hyperconnected-lives/>

පහත දැක්වෙන්නේ ව්‍යාප්ත පුවත් හඳුනාගැනීම සඳහා ඉඹ 10කි. එය සම්පාදනය කරනු ලැබුවේ එක්සත් රාජධානියේ *The Telegraph* පුවත්පත විසිනි.

- තේරුමක් හැකි පුවත්වලින් පරිස්සම් වන්න: ව්‍යාප්ත පුවත්වල එක් වැදගත් සලකුණක් වන්නේ එම සිදුවීම් සිදුවීමේ හැකියාව අවම වීමයි.
- ප්‍රවෘත්තිය පළ කළ අඩවියේ නම පරීක්ෂා කරන්න: පුවත වාර්තා කරන වෙබ් අඩවියේ නමින් එය ව්‍යාප්ත පුවතක් ද යන ඉඹිය ලබාගත හැකි ය. ඔබ මීට පෙර අසා නැති වෙබ් අඩවි පිළිබඳ පරිස්සම් වන්න. බොහෝ ව්‍යාප්ත පුවත් පසුපස සිටින්නේ පුවත් සංවිධාන සේ පෙනෙන පරිදි සකස් කරන ලද හුරු පුරුදු නැති අඩවි ය.
- ව්‍යාප්ත වෙබ් ලිපිනවලින් පරිස්සම් වන්න: ඇතැම් වෙබ් අඩවි සැබෑ පුවත් වෙබ් අඩවි සේ පෙනී සිටින්නට උත්සාහ කරයි. වෙබ් ලිපිනය සමාන සේ පෙනෙනමුත් එහි සුළු වෙනස්කම් තිබේ.
- කතාව සමග නොගැලපෙන සිරස්තල පිළිබඳ සැලකිලිමත් වන්න: සිරස්තලය සහ කතාව ගැලපෙනවා ද යන්න තහවුරු කරගන්න. ව්‍යාප්ත පුවත් අඩවි බොහෝ විට සම්පූර්ණ කැපීම් අකුරෙන් සිරස්තල යොදයි. එහි අරමුණ හැඟීම්බර ලෙස කටයුතු කර අවධානය දිනාගැනීමයි. ඔබ එම සම්බන්ධතාව ක්ලික් කර ගොස් බලන විට එහි එම අන්තර්ගතය නැත.
- දිනය පරීක්ෂා කරන්න: සැක සහිත දින සම්බන්ධයෙන් පරීක්ෂාකාරී වන්න. ව්‍යාප්ත පුවත් වාර්තාවල බොහෝ විට තේරුමක් නැති කාල රේඛා හෝ වැරදි දින සිදුවීම් සම්බන්ධ වැරදි දින වකවානු ආදිය තිබේ. නිදසුනක් ලෙස 2016 වසරේ මුසල්ස්හි ත්‍රස්ත ප්‍රහාරයක් ලෙස පෙනුම් කරන ලද ජායාරූප ඇත්තෙන් ම 2011දී මොස්කව්හි ඩොමොඩොවෝහිදී ගන්නා ලද ඒවා ය.
- අසාමාන්‍ය අක්ෂර වින්‍යාස දෝෂ හා වැරදි සම්බන්ධයෙන් සැලකිලිමත් වන්න: බොහෝ විට, ප්‍රවෘත්තියක් ව්‍යාප්ත බවට සලකුණක් වන්නේ එහි බාල ගුණයයි. එහි අක්ෂර වින්‍යාස දෝෂ සහ අධික ලෙස කැපීම් අක්ෂර භාවිතය දැකිය හැකි ය. සැබෑ ප්‍රවෘත්ති මූලාශ්‍ර විසින් විවැනි වැරදි ඉවත් කර නිරවද්‍යභාවය තහවුරු කිරීම සඳහා සංස්කාරකවරුන් යොදාගනු ලැබේ.
- කෝපය ඇති කිරීමට උත්සාහ කරන මාතෘකා පිළිබඳ සැලකිලිමත් වන්න: කෝපය ඇති කිරීමට උත්සාහ කරන සිරස්තල ව්‍යාප්ත පුවත්වල ලක්ෂණයකි. ඔබ කුමන පැත්තේ සිටියත්, ව්‍යාප්ත පුවතක අරමුණ වන්නේ පැති දෙකක් එකිනෙකාට විරෝධී යැවිය හැකි පරිදි පූර්ව විනිශ්චයන් සහ කණ්ඩායම් අතර ගැටුම් ඇතිකිරීමයි.

- කිරිතිමත් පුද්ගලයන්ගේ ව්‍යාජ ගිනුම්වලින් පතුරුවා හරිනු ලබන වංචා පිළිබඳ සැලකිලිමත් වන්න: ඇතැම් විට, කිරිතිමත් පුද්ගලයකු ලෙස පෙනී සිටීමට උත්සාහ කරන ව්‍යාජ සමාජ මාධ්‍ය ගිනුමක් විසින් බෙදාගනු ලැබූ කතා අන්තර්ජාලයේ පැතිරෙයි.
- රූප ගූගල් මගින් සොයන්න: ව්‍යාජ පුවත් අඩවි විසින් බොහෝ විට අදාළ නැති වාර්තාවල රූප සහ වෙනස් කරන ලද ඡායාරූප යොදාගනු ලැබේ. එම ඡායාරූපවල සත්‍යාසත්‍යභාවය තහවුරු කරගැනීම සඳහා ගූගල් රූප සෙවුම භාවිතා කරන්න. ඒවා වෙනත් නීත්‍යානුකූල වෙබ් අඩවි සමග සන්සන්දනය කරගත හැකි ය.
- ඔබට විශ්වාස නොමැති නම්, ඔබ විශ්වාස කරන මූලාශ්‍ර සමග නැවත පරීක්ෂා කර බලන්න: ව්‍යාජ පුවත් වාර්තා බොහෝ විට තිබෙන්නේ එක් අඩවියක ය. එබැවින් ඔබට විශ්වාස නැතිනම්, ඔබ දන්නා හා විශ්වාස කරන ප්‍රවෘත්ති මූලාශ්‍රයක් සමග සන්සන්දනය කර බලන්න. සෞඛ්‍යය හා වෙනත් ව්‍යවහාරික ජීවිතය සම්බන්ධ තීරණයක් සම්බන්ධයෙන් නම් හැමවිට ම විශ්වසනීය මූලාශ්‍රයක් භාවිතා කරන්න.

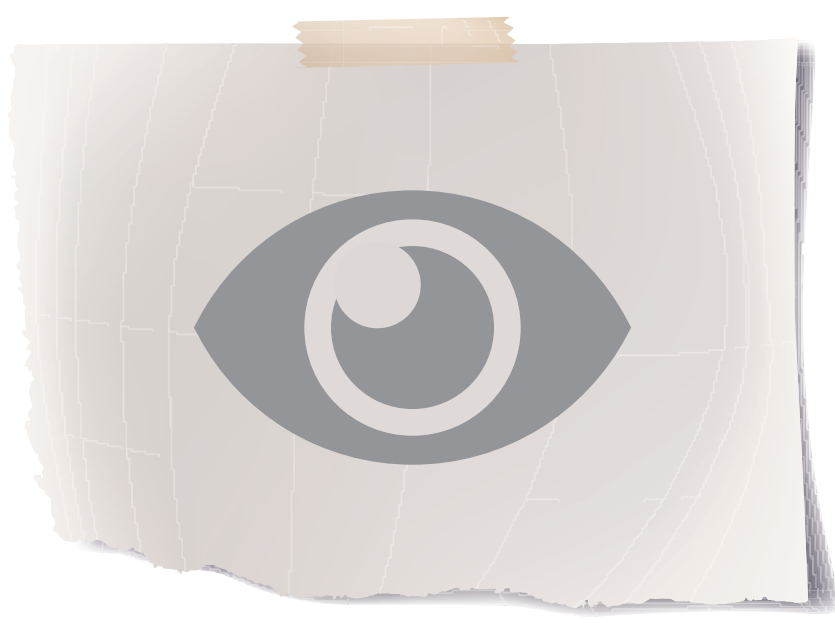
³ <https://www.telegraph.co.uk/technology/information-age/how-to-spot-fake-news/>

ඩීජිටල් සාක්ෂරතාව සඳහා දැක්මක්

අප ඉහත ද කී ආකාරයට, ඩීජිටල් මෙවලම් හැසිරවීමේ කුසලතාව පමණක් ප්‍රමාණවත් වන්නේ නැත. ඩීජිටල් තාක්ෂණයන් සහ වෙබ් හොඳින් භාවිතා කිරීම සඳහා නිවැරදි ආකල්ප සහ අරමුණ පිළිබඳ පැහැදිලි ඉවක් තිබිය යුතු ය. ඒ සඳහා තමන්ගේ ම ආරක්ෂාව සලසාගැනීම හා ඩීජිටල් තාක්ෂණයන් භාවිතා කරද්දී වෙනත් අයට ගරු කිරීම ද අවශ්‍ය ය.

ශ්‍රී ලංකාවේ ඇතැම් ජනයා හට අන්තර්ජාලය පිළිබඳ විවිධ දුස් ආකල්ප තිබේ. උදාහරණයක් ලෙස, ඇතැමෙකු හැම විට ම විය දෙස බලන්නේ අනාරක්ෂිත ස්ථානයක් දෙස බලන්නා සේ ය. විශේෂයෙන් ම සමාජ මාධ්‍ය හයානක සහ විනාශකාරී දෙයක් ලෙස දකිති.

ඕනෑම තාක්ෂණයක් පුද්ගලයන්ගේ සහ සමස්ත සමාජයේ යහපත වෙනුවෙන් භාවිතා කළ හැකි ය. එම තාක්ෂණය ම ඇතැමෙකු විසින් අන් අයට කරදර කිරීම සඳහා අපහරණය කිරීමට ද පුළුවන. එමඟින් ප්‍රශ්න ඇති වේ. යමෙකු වැරදි ලෙස භාවිතා කරන පමණින් අප තාක්ෂණයක් භාවිතා කිරීම නතර කර දැමිය යුතු නැත. ඒ වෙනුවට, සමාජයක් ලෙස අප ප්‍රමාණවත් ආරක්ෂක විධිවිධාන යොදාගත යුතු ය. පරිශීලක දැනුවත්භාවය වැඩි කරගත යුතු ය. වැරදි ලෙස හැසිරෙන හා විය අවභාවිතා කරන අය සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කිරීම සඳහා නියමිත පද්ධති ශක්තිමත් කරගත යුතු ය.

සිද්ධි අධ්‍යයන

සිද්ධි අධ්‍යයනය - 1: තරුණයන් අතර ඩිජිටල් සාක්ෂරතාව ප්‍රවර්ධනය කිරීම

සර්වෝදය ෆියුෂන් (Sarvodaya-Fusion) යනු සංවර්ධනය සඳහා තොරතුරු සහ සන්නිවේදන තාක්ෂණය භාවිතා කිරීම ඉලක්ක කරගත් සමාජ ව්‍යවසායකි. එහි මෙහෙවර වන්නේ “ග්‍රාමීය ප්‍රජාවන් විද්‍යුත් වශයෙන් බලසතු කිරීමයි.” එය සර්වෝදය ව්‍යාපාරයේ අනුබද්ධ ආයතනයකි. සර්වෝදය යනු, 1958 දී ආරම්භ කරන ලද ශ්‍රී ලංකාවේ විශාලතම ලාභ නොලබන පුණ්‍යායතනයයි.

පසුගිය වසර කීපය තුළ, ඩිජිටල් සාක්ෂරතාව, ඩිජිටල් ප්‍රවේශය සහ ඩිජිටල් වාසි වෙනුවෙන් ෆියුෂන් විසින් සාර්ථක ලෙස වැඩසටහන් සැලසුම් කර දියත් කරන ලදී.

‘IT යහමගි ෆියුෂන්හි වැදගත් වැඩසටහනකි. එය ඩිජිටල් සාක්ෂරතාව පාසල් දරුවන් වෙත සිංහල හා දෙමළ මාධ්‍යවලින් රැගෙන යාම සඳහා වූ මූලපිරුමකි. එය සැලසුම් කර තිබෙන්නේ පාසල් සිසුන්, ගුරුවරුන් සහ මව්පියන් අතර නවීනතම තොරතුරු සහ සන්නිවේදන තාක්ෂණයන් සහ මෙවලම්, ඒවායේ යහපත් භාවිතාවන්, ආරක්ෂාව සහ පාලනය පිළිබඳ දැනුවත්භාවය ඇති කිරීම සඳහා ය. එමගින් අපේක්ෂා කරන්නේ විවෘත මෙවලම් වගකීමකින් හැසිරවීමෙන් ඩිජිටල් ලෝකයේ සුරක්ෂිත වීමයි.

‘IT යහමගි අන්තර් ක්‍රියාකාරී පුහුණු සැසිවලට සුරක්ෂිත සහ වගකිවයුතු අන්තර්ජාල භාවිතය පිළිබඳ පුහුණු සැසි පැවැත්වේ. අන්තර්ජාල පරිශීලකයන්ට විචාරාත්මක වින්තනය හුරුකරන හැටි ද විශ්වසනීය තොරතුරු සැකසෙන තොරතුරුවලින් ඵලදායී ලෙස වෙන් කර හඳුනාගන්නා හැටි ද එහිදී ඉගැන්වේ. අන්තර්ජාලයේ ප්‍රකාශනයේදී ප්‍රධාන වටිනාකමක් ලෙස සහකම්පනය වර්ධනය කරගැනීම ද එයට අයත් වේ. එහි අරමුණ වන්නේ හුදෙක් ම සුරක්ෂිත සහ දැනුවත් ප්‍රජාවක් නිර්මාණය කිරීම පමණක් නොවේ. එම සමාජය බහුවිධ දැක්මවල් පිළිගත යුතු අතර, අදහස් අතර වෙනස්කම්වලට ගරු කළ යුතු ය.

මෑත මාසවලදී ෆියුෂන් විසින් සමාජ මාධ්‍යවල වෙබ් ප්‍රකාශ සහ දුස් තොරතුරු පිටුදැකීම සඳහා සමාජ මාධ්‍ය ව්‍යාපාරයක් ගෙන යන ලදී. එහි මූලික පණිවුඩය වන්නේ ‘බෙදා ගන්නට (share) පෙර සිතා බලන්න! යන්නයි.

Read more: <https://fusion.lk/>
<https://www.facebook.com/sarvodaya.fusion/>

සිද්ධි අධ්‍යයනය 2: බිම් මට්ටමේ ඩිජිටල් සාක්ෂරතාව ගොඩනැගීම

මහවිලච්චිය යනු, අනුරාධපුර දිස්ත්‍රික්කයේ විල්පත්තු වනාන්තරය ආසන්නයේ පිහිටි පිටිසර, දුෂ්කර ප්‍රදේශයකි. එහෙත් එම ගමේ ළමයින් අන්තර්ජාලයට සම්බන්ධ වී 2000 වසර තරම් අත කාලයේදී ද අන්තර්ගතයන් නිර්මාණය කළ හ. ඒ නගරබද පාසල්වලට ද අන්තර්ජාල පහසුකම් ලැබෙන්නට බොහෝ පෙර ය.

වය සිදු වූයේ හොරයිසන් ලංකා පදනමේ උත්සාහය නිසා ය. වය තොරතුරු හා සන්නිවේදන තාක්ෂණය බිම් මට්ටම දක්වා ගෙන යාමේ පුරෝගාමී සංවිධානයකි. 1998දී ආරම්භ කරන ලද වය ශ්‍රී ලංකාවේ ගැමි තරුණ තරුණියන්ට හව නිර්මාණාත්මක ක්‍රම භාවිතා කරමින් ඉංග්‍රීසි සහ තොරතුරු හා සන්නිවේදන තාක්ෂණය ඉගැන්වීමේ ලා කටයුතු කළේ ය.

හොරයිසන් විසින් පාසලෙන් පසු ස්වේච්ඡාවෙන් ගැමි දරුවන්ට ඉංග්‍රීසි සහ තොරතුරු සහ සන්නිවේදන තාක්ෂණය ඉගැන්වීමේ වැඩසටහනක් ආරම්භ කරන ලදී. එහි නිර්මාතෘවරයා වන නන්ද වන්නිභායක රජයේ පාසලක ඉංග්‍රීසි ගුරුවරයකු වූ අතර පසුව රැකියාව අතහැර දමා හොරයිසන් ආයතනය වෙනුවෙන් කැප වූයේ ය. දේශීය හා විදේශීය සුබපතන්හන් වෙතින් රැස් කරගත් අරමුදල් ඔස්සේ ගොඩනගන ලද ලාභ නොලබන සංවිධානය ඔස්සේ බිම් මට්ටමේ ඩිජිටල් සාක්ෂරතාව නැංවීම සඳහා පුරෝගාමී කාර්යයක් ඉටු කරන ලදී.

“ශ්‍රී ලංකාවේ බොහෝ මවිපියන් සහ ගුරුවරුන් අන්තර්ජාලයට සහ සුහුරු දුරකථනවලට බියක් දක්වනවා. මාධ්‍ය වාර්තා වියට හේතුවයි. ඇතැම් පවුල් දරුවන් කිසිදු ඩිජිටල් මෙවලමක් භාවිතා කිරීම වළක්වනවා. මෙමගින් අනාගත තොරතුරු තාක්ෂණය ලෝකයේ සුරැකීම සඳහා අවශ්‍ය දැනුම ලබාගැනීමේ අවස්ථාව ළමයින්ට අහිමි වෙනවා,” යි හොරයිසන් නිර්මාතෘ නන්ද වන්නිභායක පවසයි.

භාවිතා හොඳ සිටීම වෙනුවට ආරක්ෂාකාරී ලෙස ඩිජිටල් මෙවලම් සහ අන්තර්ජාලය භාවිතා කිරීම වෙනුවෙන් ඔහු උද්දේශනයේ යෙදෙයි.

හොරයිසන් වෙතින් අධ්‍යාපනය ලද බොහෝ සිසුන් විශ්වවිද්‍යාලවලින් උපාධි ලබාගෙන තොරතුරු තාක්ෂණ ක්ෂේත්‍රයේ රැකියා සුරක්ෂිත කරගෙන තිබේ. ඇතැමෙකු තමන්ගේ ම ව්‍යාපාර ක්‍රියාවලි බාහිර සේවා ව්‍යාපාර ආරම්භ කර තිබේ. එමගින් කොළඹ සහ විදේශ රටවල දත්ත සැකසුම් කාර්යයන් ඉටුකරනු ලැබේ.

හොරයිසන් වෙබ් අඩවිය පවසන පරිදි එහි ඇපකැපවීම වන්නේ, “ග්‍රාමීය ශ්‍රී ලංකාව තාක්ෂණිකව අගනුවර තත්වයට පරිවර්තනය කරන අතර එහි සංස්කෘතිය සහ ප්‍රජා සහජීවනය ආරක්ෂා කරගැනීමයි. තොරතුරු හා සන්නිවේදන තාක්ෂණය සහ ඉංග්‍රීසි අධ්‍යාපනය එම ක්‍රියාකාරකම්වල මධ්‍යයේ ම තිබේ. අප වෙහෙසෙන්නේ ශ්‍රී ලංකාවේ අවස්ථා අතර ඇති පරතරය පියවීමටයි.” හොරයිසන් විසින් මෑත සිට වියට අනුබද්ධ පාසල් දිවයිනේ වෙනත් ප්‍රදේශවල ආරම්භ කිරීමට පටන් ගෙන තිබේ.

Read more: <http://www.horizonlanka.org/en/about-us/our-story/>
<https://www.facebook.com/horizonlankafoundation/>

සාකච්ඡා

කරුණු

පහත දැක්වෙන්නේ මෙම මාතෘකාව පිළිබඳ වැඩිදුරටත් අධ්‍යයනය කරන්නට යොදාගත හැකි ප්‍රශ්න හා සාකච්ඡා මාතෘකා කීපයකි.

- ඔබ සතුව දැනට ඇති ඩිජිටල් නිපුණතා සම්බන්ධ ස්වයං තක්සේරුවක් DigiComp 2.0 ලැයිස්තුව අනුව ඔබට කරගත හැකි ද?
- ඩිජිටල් අනන්‍යතාව යන්නෙන් ඔබ වටහාගන්නේ කුමක් ද? ඔබ ඔබගේ ඩිජිටල් අනන්‍යතාව කළමනාකරණය කරගන්නේ හෝ රැකගන්නේ කෙසේ ද? සමාජ මාධ්‍යවලදී හෝ අන්තර්ජාලයේදී යම් අයෙකු ඔබ ලෙස පෙනී සිටීමට උත්සාහ දැරූ අවස්ථාවක් ගැන ඔබට අත්දැකීමක් තිබේ ද? එසේ තිබේ නම්, එහිදී ඔබ ගත් ක්‍රියාමාර්ගය කුමක් ද?
- ඔබ විශ්වාස කරනුයේ කුමන තොරතුරු මූලාශ්‍රය ද? ඒ ඇයි? විය නොහැකි තරම් හොඳ හෝ සැක සහිත හෝ යමක් දුටුවහොත්, ඔබ ගන්නා ක්‍රියාමාර්ග මොනවා ද? ඔබ එම තොරතුරු තහවුරු කරගන්නේ කෙසේ ද? සාකච්ඡා කරන්න.
- ඔබ ඩිජිටල් අන්තර්ගතයන් නිර්මාණය කරන විට, ඔබ රූප සොයාගන්නේ කෙසේ ද? ඔබ අන්තර්ජාලයෙන් යම් රූපයක් රැගෙන පළ කරනවා ද? නැතිනම් ඔබ එහි බුද්ධිමය හෝ නිර්මාණාත්මක අයිතිය ගැන සිතනවා ද? ඔබ එකී අන්තර්ජාලයෙන් සොයාගන්නා බුද්ධිමය දේපලවල නිර්මාණ හිමිකමට ගරු කරන්නේ කෙසේ ද?
- සෑම රජයේ පාසලක් විසින් ම සිසුන් ජංගම දුරකථන පන්තියට රැගෙන ඒම තහනම් කර තිබේ. ඔබ මෙම සීමාව සමග එකඟ ද? බාල වයස්කරුවන්ට (වයස අවුරුදු 18ට අඩු) අන්තර්ජාල ප්‍රවේශ පහසුකම් ඇති සුහුරු දුරකථන භාවිතා කරන්නට ඉඩ දීමේ හොඳ හා නරක සාකච්ඡා කරන්න.
- උසස් පෙළ සිසුන්ට සහ ඔවුන්ගේ ගුරුවරුන්ට ටැබ්ලට් පරිගණක සැපයීමට රජය තීරණය කර තිබේ. ඇතැමෙකු මෙම තීරණය අගය කරන අතර තවත් ඇතැමෙකුට ඒ ගැන විශ්වාසයක් නැත. සිදුන්ට පන්ති කාමර කටයුතු සඳහා තමන්ගේ ම ටැබ්ලට් පරිගණකයක් ලැබීමේ වාසි සාකච්ඡා කරන්න. එහි තිබෙන අවදානම හා උපද්‍රව කළමනාකරණය කරගන්නේ කෙසේ ද?

ඉගෙනුම්

ප්‍රතිඵල

මෙම මොඩියුලය අවසානයේදී ඔබ විසින් පහත දැක්වෙන කරුණු අවබෝධ කරගනු ඇත:

- පරිගණක සාක්ෂරතාව සහ ඩිජිටල් සාක්ෂරතාව විකිනෙකට සම්බන්ධ ය. එහෙත්, එක ම නොවේ.
- ඩිජිටල් සාක්ෂරතාවට ඩිජිටල් මෙවලම් සහ වෙබ් ඵලදායී ලෙස භාවිතා කිරීම අයත් වේ. එහෙත්, එයට තවත් දේ ඇතුළත් විය යුතු ය. මෙම සේවාවන් ආරක්ෂිත, ගෞරවනීය සහ ආචාරධාර්මික අන්දමින් පරිහරණය කරන ආකාරය දැනගැනීම ද එමගින් අපේක්ෂා කෙරේ.
- ශ්‍රී ලංකාවේ ඩිජිටල් සාක්ෂරතා මට්ටම තවමත් පහත් ය. මෙම කුසලතා ඇති අය අතරින් බහුතරය බාල වයස් කණ්ඩායම්වල අයයි.
- 21 වන සියවසේදී ඩිජිටල් සාක්ෂරතාව යනු සුරැකීම සඳහා අවශ්‍ය කුසලතාවකි. අප වැඩිපුර තොරතුරු, ඩිජිටල් සේවා මෙන් ම අවදානම් සහ අවස්ථා වෙත ද හිරාවරණය වන විට එය අත්‍යවශ්‍ය වේ.
- ඩිජිටල් සාක්ෂරතාව පාසලට හෝ විශ්වවිද්‍යාලයට පමණක් සීමා වූවක් නොවේ. ඕනෑම අයෙකුට ජීවිතයේ ඕනෑම අවධියකදී මෙම නිපුණතා දියුණු කරගත හැකි ය. තාක්ෂණය හැම විට ම පරිණාමය වෙමින් තිබේ. එබැවින්, සෑම කෙනෙකුට ම තම ඩිජිටන් සාක්ෂරතාව යාවත්කාලීන කරගැනීමට හා අලුත් කරගැනීමට අවශ්‍ය ය.

වැඩිදුර

කියවීම්

DigComp 2.0: පුරවැසියන් සඳහා ඩිජිටල් නිපුණතා රාමුව (යුරෝපා සංගමය, 2016).

[https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-](https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/digcomp-20-digital-competence-framework-citizens-update-phase-1-conceptual-reference-model)

[ic-and-technical-research-reports/digcomp-20-digital-competence-framework-citizens-update-phase-1-conceptual-reference-model](https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/digcomp-20-digital-competence-framework-citizens-update-phase-1-conceptual-reference-model)

ඩිජිටල් සාක්ෂරතා කුසලතා පිළිබඳ ගෝලීය යොමුකිරීම් රාමුව - දර්ශකය 4.4.2 සඳහා (UNESCO, 2018)

<http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/ip51-global-framework-reference-digital-literacy-skills-2018-en.pdf>

ඩිජිටල් සාක්ෂරතා මූලධර්ම (Canada's Centre for Digital and Media Literacy)

<http://mediasmarts.ca/digital-media-literacy/general-information/digital-media-literacy-fundamentals/digital-literacy-fundamentals>

ව්‍යාජ පුවත් හඳුනාගන්නා හැටි පිළිබඳ බ්‍රිතාන්‍ය කවුන්සිලයේ මාර්ගෝපදේශය

<https://learnenglish.britishcouncil.org/intermediate-b1-reading/how-to-spot-fake-news>

ව්‍යාජ පුවත් යනු මොනවා ද? ඒවා හඳුනාගත හැක්කේ කෙසේ ද? BBC මාර්ගෝපදේශයක්

<https://www.bbc.com/news/av/technology-46149888/what-is-fake-news-and-how-can-you-identify-it>

